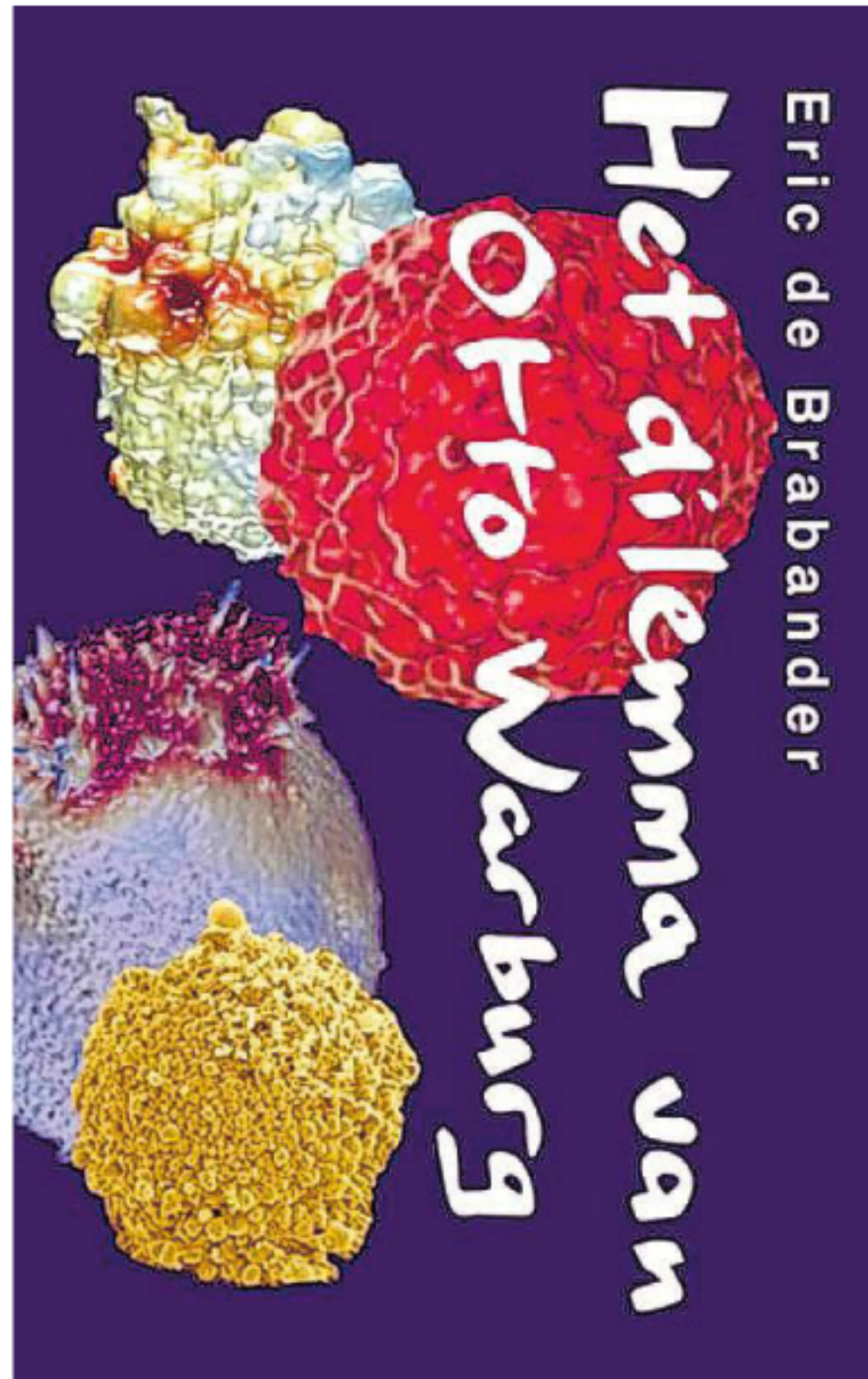

Het dilemma van Otto Warburg

Wreedheid als verdelende en verbindende factor

Auteur Eric de Brabander smeedt in zijn vierde roman verschillende verhalen samen tot één geheel. De personages in 'Het dilemma van Otto Warburg' proberen een plek te geven aan de wreedheden waar mensen zich al generaties lang schuldig aan maken.

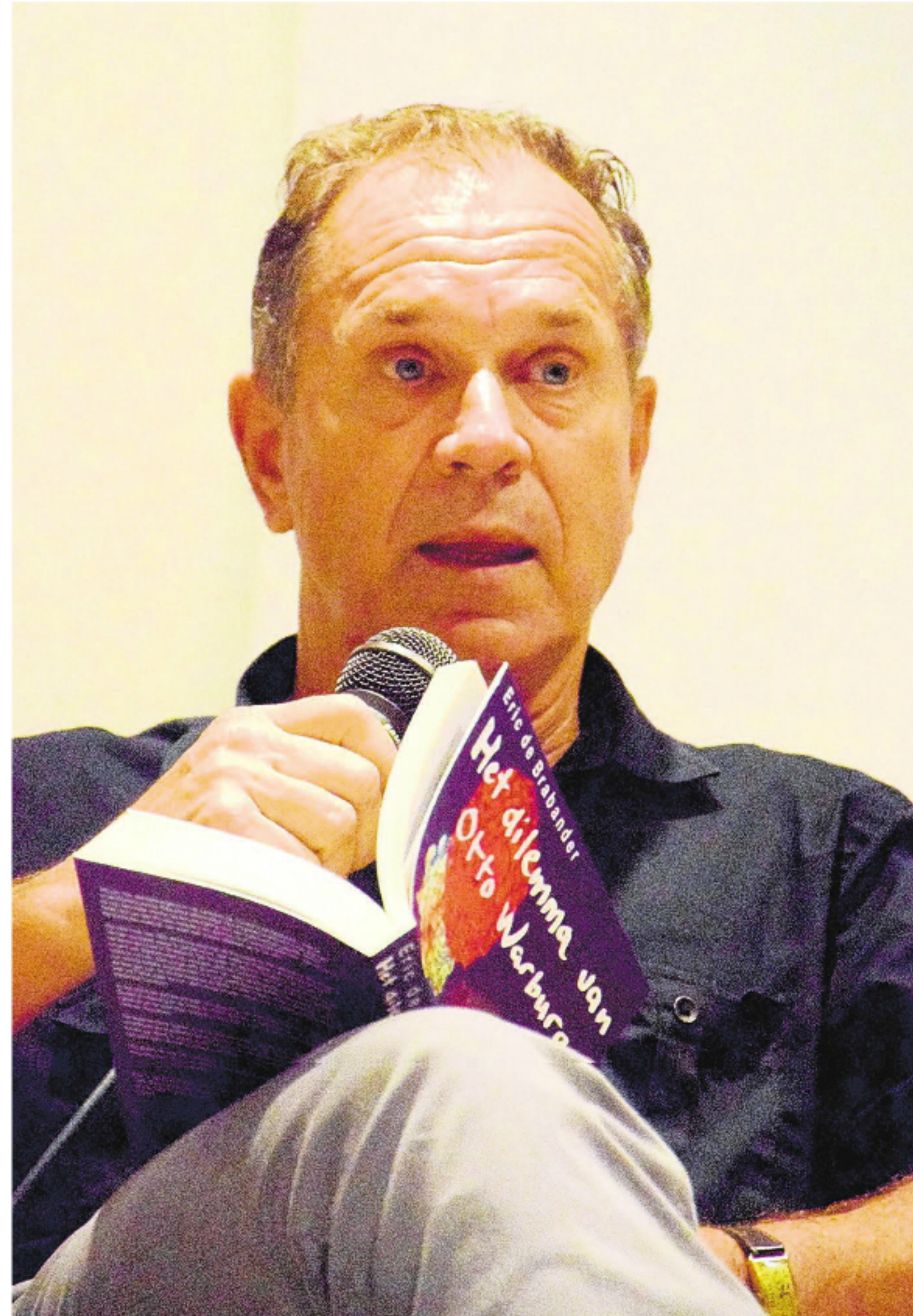
Tekst: Otti Thomas Foto: Ken Wong

De verschrikkingen van het concentratiekamp Buchenwald, het bloedige bewind van de Dominicaanse president Rafael Trujillo, de onafhankelijkheidsstrijd van de Centraal-Afrikaanse Republiek en onderzoek naar een middel voor de bestrijding van kanker. Het zijn vier onderwerpen die schijnbaar weinig overeenkomsten hebben en zich dus vooral lijken te lenen voor een verhalenbundel of afzonderlijke romans. Auteur Eric de Brabander slaagt erin om ze bijna vanzelfsprekend samen te brengen in een samenhangende, boeiende roman.

'Het dilemma van Otto Warburg' begint en eindigt

Vierde roman

'Het dilemma van Otto Warburg' is de vierde roman van Eric de Brabander. In 2009 debuteerde hij met 'Het Hiernamaals van Doña Lisa', gevolgd door 'Hot Brazilian Wax' en het Requiem van Arthur Booi' in 2011 en 'De supermarkt van Vieira' in 2013. 'Het dilemma van Otto Warburg', uitgegeven door In de Knipscheer, werd vorige week op Curaçao gepresenteerd en in oktober in Amsterdam.

Eric de Brabander tijdens de Curaçaose presentatie vorige week vrijdag in het Avila Beach Hotel.

met het verhaal over de Duits-joodse wetenschapper uit de titel. Warburg, winnaar van de Nobelprijs voor Geneeskunde in 1931, ont-

dekt dat kankercellen sterfen bij een gebrek aan glucose ofwel suiker. Gezonde cellen blijven in leven dankzij melkzuur. Als Adolf Hitler aan de macht komt, zet Warburg met diens toestemming zijn onderzoek naar kankerbestrijding voort. "Ik ben wetenschapper, ik hou me bezig met mijn vak. Niet met wie of wat goed, slecht of moreel verwerpelijk is", zegt hij tegen kritische collega's. "Doe niet zo somber. Dit gaat allemaal wel weer over."

Warburgs verwachting dat het allemaal wel meevalt, wordt gevolgd door de ver-

schrikkingen in concentratiekamp Buchenwald. De Pools-joodse Sarah Weil en haar dochter Rebecca zijn getuige van de wreedheden waar mensen toe in staat zijn. "Achter het hek schuifden graatmagere gestalten, sommigen in gestreepte pakken, sommigen vrijwel naakt. Een enkeling staarde nietszeggend naar de naderende groep nieuwe gevangenen." Getekend voor het leven, reizen ze na de bevrijding naar familie op Curaçao, waar Rebecca opgroeit en de liefde van haar leven ontmoet, de Dominicaan Tito d'Estrees.

De Brabander gebruikt Tito's verhaal om in het derde deel de afschuwelijke geschiedenis te vertellen van het gewelddadige bewind van de Dominicaanse president Rafael Trujillo. Zoals de moord op de zusters Mirabal. "Op weg naar huis stonden Trujillo's lijfwachten op hen te wachten. Ze dreven de zusters en de chauffeur uit elkaar en sloegen hen met honkbalknuppels dood." Hoofdpersoon van het laatste deel is Esther, de dochter van Tito en Rebecca, die als medisch specialist werkzaam is op Curaçao. De cirkel is rond als ze bij toeval op het onderzoek stuit dat Warburg gedurende de Tweede Wereldoorlog deed. Ze neemt zich voor om daar een vervolg aan te geven als gebaar naar de slachtoffers.

Vlotte pen

Dat 'Het dilemma van Otto Warburg' als een logisch verhaal leest, is in de eerste plaats te danken aan de vlotte pen van De Brabander. De auteur heeft zich de verschillende geschiedenissen duidelijk eigen gemaakt en vertelt deze in zijn eigen woorden. Feit en fictie vloeien naadloos in elkaar over, dialogen zijn realistisch en vertalingen van scheldwoorden in het Papiaments worden terloops toegevoegd, zodat het niet nodig is om te bladeren. De rode draad die alle verhalen echt aan elkaar bindt, is het geweld waar mensen van alle generaties en op alle continenten mee te maken krijgen. Daar is ook sprake van op Curaçao en in een fragment in Parijs. Geweld verdeelt, maar verbindt tegelijkertijd. De personages proberen de confrontatie met geweld een plek te geven in hun eigen leven en in het bestaan van de mensheid als geheel. Warburg legt zich volledig toe op de wetenschap na zijn ervaringen als soldaat in de Eerste Wereldoorlog. "Ik heb verschrikkelijke dingen gezien in de loopgraven. Mensen met afschuwelijke verwondingen. Soldaten die blind van haat met hun bajonetten de tegenstander te lijf gingen. De angst, de geur van stront, pis en

braaksel", zegt hij.

Tito worstelt met loyaliteit van zijn familie aan de gewelddadige Trujillo, zeker op het moment dat hij een gunst nodig heeft van de Dominicaanse president. Als hij na zijn studie geneeskunde een tijd in de Centraal-Afrikaanse Republiek werkt, raakt hij er steeds meer van overtuigd dat mensen van nature wreed zijn en er dus niet zo iets is als een aangeboren universele moraal, die mensen stuurt in hun omgang met anderen. "Nooit had hij eerder zo iets wreeds gezien. Vrouwen lagen met opengesneden buiken, de foetussen op een hoop gegooid, dood in het stof. Mannen met doorgesneden kelen."

Zijn dochter Esther klampt zich wanhopig vast aan haar geloof in het goede van de mens, want als geweld gewoon is, dan zijn slachtoffers onvermijdelijk. In Duitsland ontdekt ze vervolgens dat veel nazi-dokters nooit zijn gestraft vanwege hun belang voor de wetenschap.

Curaçao functioneert uitstekend als de schakel voor al die verhalen. Als het eiland een smeltkroes is van tientallen nationaliteiten, dan is het ook een verzamelpunt van evenzoveel waardevolle geschiedenissen van mensen die allemaal met dezelfde levensvragen en twijfels zitten, lijkt de boodschap van de auteur.

Eigenlijk heeft 'Het dilemma van Otto Warburg' hetzelfde effect als de kust van Venezuela, die onlangs tot vreugde van velen en zorg van anderen weer duidelijk zichtbaar was. Als hij pas op Curaçao is aangekomen, ziet ook Tito de kust van Venezuela aan de horizon. "U heeft uitzonderlijk geluk met deze heldere dag, want normaal genomen ziet u die berg niet. Dat is Pico Santa Ana op Paraguaña, een groot schiereiland dat bij de stad Coro aan Venezuela vastzit", zegt een vrouw met blauwgeverfde haren. De Dominicaan voelt zich door het zicht op het vasteland minder gevangen op Curaçao. Op vergelijkbare wijze geeft 'Het dilemma van Otto Warburg' de lezer het gevoel deel uit te maken van een grote wereld.

Ars Poëtica.

If I didn't have your love

If the sun would lose its light
And we lived an endless night
And there was nothing left that you could feel
That's how it would be
What my life would seem to me
If I didn't have your love to make it real

If the stars were all unpinned
And a cold and bitter wind
Swallowed up the world without a trace
Ah, well that's where I would be
What my life would seem to me
If I couldn't lift the veil and see your face

And if no leaves were on the tree
And no water in the sea
And the break of day had nothing to reveal
That's how broken I would be
What my life would seem to me
If I didn't have your love to make it real

If the sun would lose its light
And we lived in an endless night
And there was nothing left that you could feel
If the sea were sand alone
And the flowers made of stone
And no one that you hurt could ever heal
Well that's how broken I would be
What my life would seem to me
If I didn't have your love to make it real

Leonard Cohen

You want it darker (oktober 2016)

Edwige Danticat

Alweer een jaar geleden verscheen een gedenkwaardige jeugdroman van Edwige Danticat (Haïti), die blijft verzenen om haar zeer gevarieerde werk. Hoofdpersoon in 'Untwine' zijn Giselle en Isabelle, tweelingzussen van zestien jaar oud. Bij hun geboorte hielden ze elkaars handen vast. Bij een auto-

ongeluk komt Isabelle om het leven, terwijl ze de hand van haar zus vasthoudt. Giselle ontwaakt moeizaam in het ziekenhuis. Ze kan praten noch bewegen. Langzaam dringt het tot haar door wat er is gebeurd. Ondertussen gaan de artsen ervan uit dat ze Isabelle tot leven proberen te wekken. Dat misverstand leidt tot allerlei onthullingen.

De roman laat zien hoe sterk de band tussen de twee meisjes is en hoe moeilijk het is voor Giselle om de draad van haar leven op te pakken zonder Isabelle. Achtergrond van het verhaal van beide zussen is het slechte huwelijk van de ouders en de invloed van de Haïtiaanse cultuur. Zoals in andere romans van Danticat wordt het leven als een natuurlijk, zij het ondoorgrondelijk mysterie beschreven. Weliswaar Haïtiaans, maar in wezen gewoon algemeen menselijk. Het is een zeer verrassend boek dat jongvolwassenen aan het denken zet over dimensies van het leven, waar jongeren het in het dagelijkse leven niet over hebben, maar die wel aanwezig zijn.

Zadie Smith

De nieuwste roman van de Jamaicaans-Engelse Zadie Smith, 'Swing time', gaat eveneens over twee meisjes, hartsvriendinnen, die elkaar op de dansvloer vonden en gelijk vriendinnen werden. Allebei licht van kleur, komend uit gemengde gezinnen. Ze brengen hun vrije tijd door kijkend naar films met Fred Astaire en Ginger Rogers, en wanen zich al bijna beroemdheden. Maar er zijn subtiele klassenverschillen tussen de ik-persoon en haar vriendin Tracey. Tracey woont in een net wat mindere buurt, samen met haar witte ruimdenkende en toegeeflijke moeder, die haar dochter een nogal trendy opvoeding geeft, waarbij de juiste kleding een grote rol speelt. Haar Jamaicaanse vader is de grote afwezige (wel om een

beetje moe van te worden). De ik-persoon heeft een witte vader en een zwarte moeder met een sterk gevoel voor de mores van de middenklasse. De vriendschap met Tracey wordt enigszins argwanend door haar ouders gevolgd. Al gauw ontstaan er kleine barstjes in de vriendschap. Tracey is jaloers op haar vriendin vanwege haar aanwezige vader die dol op haar is. Omgekeerd is de ik-persoon jaloers op Tracey omdat ze zoveel mag van haar moeder en zo lekker flashy mag opgroeien. Daaronder schuilen de subtiele klassenverschillen. Als er iets is waar Zadie Smith verschrikkelijk goed in is, dan is dat de beschrijving van klassenverschillen en de gevolgen die deze hebben voor de ontwikkelingen in het leven. Daarover gaat deze roman dan ook. Al blijven ze met elkaar verbonden, de meisjes groeien uit elkaar. Beiden kunnen hun weg in het leven moeilijk vinden, omdat ze zichzelf moeilijk kunnen los-

maken van het milieu waarin ze opgroeiden. De talentvolle Tracey slaagt er niet in haar talent ten volle te ontwikkelen. De ik-persoon stelt zich in dienst van popster Aimee, met wie ze op avontuur in Afrika gaat. Het is een roman geworden over beroemd willen worden, falen en het niet kunnen omgaan met teleurstellingen.

